

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО SIRYK срещу УКРАИНА

(Жалба № 6428/07)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

31 март 2011 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

30.06.2011 г.

*Настоящото решение е окончателно по силата на член 44, § 2 от Конвенцията.
То може да подлежи на редакционни промени.*

По дело Siryk c/y Украина,

Европейският съд по правата на човека (пето отделение), заседаващ като Камара в състав:

Dean Spielmann, *председател*,

Elisabet Fura,

Karel Jungwiert,

Boštjan M. Zupančič,

Mark Villiger,

Ganna Yudkivska,

Angelika Nußberger, *съдиш*,

и Claudia Westerdiek, *секретар на отделението*,

След разисквания в закрито заседание на 8 март 2011 г.,

Постанови следното решение, прието на същата дата:

ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Делото е образувано по жалба (№ 6428/07) срещу Украина, подадена в Съда на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от украинската гражданка г-жа Nadiya Yuriyivna Siryk („жалбоподателката“) на 23 януари 2007 г.
2. Жалбоподателката е представлявана от г-жа G. Stepanenko, адвокат, практикуваща в Киев. Украинското правителство („Правителството“) е представлявано от своя агент г-н Y. Zaytsev от Министерството на правосъдието.
3. На 5 октомври 2009 г. председателят на Пето отделение реши да уведоми за жалбата на Правителството. Също така беше решено да се разгледа основателността на жалбата едновременно с нейната допустимост (Член 29, § 1).

ФАКТИТЕ**I. ФАКТИЧЕСКИ СЪСТАВ**

4. Жалбоподателката е родена през 1959 г. и живее в Ирпин.
5. На 23 март 2005 г. жалбоподателката изпраща на Държавната данъчна администрация писмо, в което се оплаква, че ръководството на Академията на Държавната данъчна служба, която е към Държавната данъчна администрация и в която нейният син е учил преди да бъде изключен през 2004 г., извършва незаконни и корупционни действия.
6. Релевантните части от писмото гласят следното:

„Обръщам се към вас във връзка с реалната ситуация в Академията ... [Това писмо] се отнася до явно несправедливото отношението към студентите от Юридическия

факултет, ръководен от [S.], към родителите на студентите, с пълната ... подкрепа ... на Председателя на Академията [M.] ...

Причината [да се обърна към вас] е телевизионен репортаж, излъчен на 22 март 2005 г., относно протеста на студентите, организиран от [M.] срещу [неговото] уволнение от поста Председател на Академията. Аз наистина се надявам, че писмото ми може да повлияе на хода на събитията.

Синът ми г-н Yaroslav Siryk, [който] успешно и самостоятелно влезе в Юридическия факултет на [Академията], бе изключен от него ... дори не можех да си представя, че методите, описани по-долу, се прилагат в една държавна образователна институция ...

... Синът ми пропусна началото на следването поради тежко заразно заболяване ... Впоследствие се обадох [в Юридическия факултет] и по време на личен разговор [S.] ми каза, че [студенти] като синът ми не могат да учат в нейния факултет при нормални условия и че ако искам да нямам проблеми с [дипломирането] трябва да се съглася с допълнителни финансови условия, по-конкретно, да й плащам 200 [щатски долара] за всеки изпит и по 50 [щатски долара] за всеки тест ... След моя категоричен отказ, бедите ми започнаха ...

Два или три пъти на седмица бях викана в офиса на декана [на Юридическия факултет] за безкрайно [обсъждане на проблеми], един от първите от които беше проверка на медицинските документи [на сина ми] ... [професорите] ми крещяха, наричаха ме мошеничка и така нататък ...

Тъй като той бил в отпуск по болест ... и поради продължителните напрегнати обсъждания с декана и заместник-декана... синът ми нямаше нормални условия, в които да учи ... Когато се опитах да вляза при декана, за да обсъдим този въпрос, тя ... просто ... ме избута извън кабинета си...

Написах подробна жалба до Председателя [на Академията] ... (приложено копие) ... [П]редседателят разпреди на сина ми да се даде допълнителен срок, за да се яви на зимната сесия... [С]лед което обаче започна произвол в още по-голям мащаб: професорите просто получаваха от [S.] и [заместник-декана В.] ... категорични указания да не допускат сина ми да си взема изпитите ... Тези указания бяха стриктно спазвани, тъй като персоналът на Академията се назначава въз основа на лична лоялност към ръководството или зависимост от ръководството [на Академията]: множество роднини ... близки приятели ... бивши студенти [на Академията] ... за чиито знания, компетентност и професионален опит не е възможно да се говори. На тях им е трудно да си намерят друга работа, поради което са готови да изпълняват всякакви задачи, да се подчиняват на всякакви желания на ръководството...

... [S.] и [B.] станаха толкова нагли, че заедно водеха преговорите с мен относно извъндоговорни плащания [за учението на сина ми] в кабинета на [S.]. В една нормална цивилизована страна [хората] вече щяха да са сравнили доходите на държавните служители с техния стандарт на живот. Колко [голяма] заплата позволява на декана на факултета [S.] да носи всеки ден различни скъпи вносни дрехи и диаманти?!

... Оскърбления, изнудване и присмех бе това, което изтърпях през учебната година в държавната институция, след като бях платила значителна сума пари [за обучението]. Най-тревожното нещо в тази история е, че нашият случай не е единственият ...

По същото време [както това щеше да се случи и на нас] ... повече от двадесет души бяха просто изритани от Академията по същия начин ... преподавателите получавали от декана или от заместник-декана категорични указания да не допускат конкретен студент да си вземе даден изпит ...

Целият процес на преднамерено изключване на някои [студенти] и приемане на други

въз основа на договор е ... система за изтръгване на пари от родителите, разработена от ръководството на факултета и Академията ...

Всички действия на [S.], одобрявани от [M.], демонстрира [тяхната] правна некомпетентност и безскрупулна злоупотреба с власт, въпреки че старият [държавен] режим щедро е оценил „постиженията“ ѝ; по време на последните си дни [старият режим] е присъдил на [S.] титлата Заслужил юрист, а Председателят на Академията я е повишил в първи заместник-председател [на Академията]

Надявах се, че новата власт ще оправи всичко, но [хора като S. и M.] се чувстват изцяло у дома си при всеки режим.

В допълнение към нарушенията, описани [по-горе], аз ви моля да направите преглед на следното:

1. За какво [Академията] харчи бюджетните средства и парите от родителите [на студентите]?

- защо председателят на ... [Академията, който притежава] скъп „Мерцедес“, допълнително закупува „Audi A-8“ на [стойност] 800 000 [украински] гривни?!
- какъв е източникът на парите и каква е необходимостта от командировките, в които [M.] и [S.] непрекъснато ходят?
- какви са доходите [позволяващи] на държавния служител [S.] да носи всеки ден различни скъпи ... дрехи и диаманти?
- как [S.] е успяла да получи докторската си степен толкова скоро [след] завършване на висшето си образование в Академията ...
- какви облаги получава [Академията] от фирмите на брата и сестрата на [M]?
- на какво основание персоналът на Академията получи двойни заплати в края на 2004 г. ...

Що се отнася до дейността на тези лица по време на [президентските] избори [през 2004 г.] ... [M.] и [S.] ... не позволиха на студентите да участват в събрания в подкрепа на Yushchenko [Юшченко] ... Студентите бяха принуждавани ... да гласуват в Академията под надзора на професорите ... Според родителите на студенти [желаещи да бъдат приети в Академията], по време на лятната кампания през [2004 г.] за прием [M.] ... открито е заявил, че събира пари за [президентските] избори [през 2004 г.] ...

Единственото нещо, което ми се иска да опитам да постигна [е], че моето писмо ще спомогне да се възстанови справедливостта в нашия малък район Ирпин ...”

7. През април 2005 г. г-жа S., която по това време е първи заместник-председател на Академията, завежда дело за клевета срещу жалбоподателката в Окръжния съд на Киево-Святошински в Киевска област.
8. Г-жа S. твърди, че с писмо от 23 март 2005 г. жалбоподателката е разпространила неверни и клеветнически твърдения за нея и иска от съда да разпореди оттегляне на изявленията. Г-жа S. също така претендира обезщетение за неимуществени вреди.
9. Жалбоподателката на свой ред, твърди, че информацията, съдържаща се в оспорваното писмото, се основава на факти, някои от които могат да бъдат потвърдени от свидетели. Тя също така твърди, че изявленията ѝ в по-голямата си част са ценностни съждения, за които тя не следва да носи отговорност в съответствие с чл. 47 от Закона за информация. Жалбоподателката се позовава на решенията на съдилищата в подобни, според нея, дела за клевета, като също

така твърди, че с писмото си от 23 март 2005 г. просто е информирала повисшестоящите органи за нередности в Академията, а не е разпространявала твърдения за г-жа S. по смисъла на чл. 277 от Гражданския кодекс от 2003 г.

10. С писмо от 29 април 2005 г. жалбоподателката иска от председателя на Върховния съд да прехвърли делото на Окръжния съд в Киев, като посочва, че съпругът на г-жа S. работи като съдия в Градския съд на Ирпин, Киевска област и може да повлияе на изхода от производството пред Окръжния съд на Киево-Святошински. С писмо от 3 юни 2005 г. заместник-председателят на Върховния касационен съд уведомява жалбоподателя, че нейната молба е отхвърлена като неоснователна.
11. На 25 юни 2005 г. Окръжният съд на Киево-Святошински, позовавайки се на членове 277 и 280 от Гражданския кодекс от 2003 г., се произнася частично в полза на г-жа S. Той констатира, че жалбоподателката не е успяла да докаже твърденията си, че последната се е отнасяла несправедливо към студентите и техните родители; че е искала от жалбоподателката да плаща за всеки изпит и тест, които синът на жалбоподателката е трябвало да положи; че е била груба или че е крещяла на жалбоподателката; че е нарекла жалбоподателката мошеничка; че е избутала жалбоподателката от кабинета си; че е давала указания на професорите да не допускат сина на жалбоподателката да взема изпитите си; че не е позволила на студентите да присъстват на събрания в подкрепа на V. A. Yushchenko по време на президентските избори; че действията на г-жа S. доказвали, че тя е правно некомпетентна; и че тя е превишавала правомощията си.
12. Съдът също така приема, че горните твърдения са публично разпространени, тъй като писмото е адресирано до юридическо лице и жалбоподателката е можела да предвиди, че то ще бъде прочетено от повече от един човек. Той отбелязва също, че г-жа S. се е запознала с текста на писмото в присъствието на председателя на Академията и представители на Държавната данъчна администрация.
13. Съдът обявява горните твърдения за неверни и клеветнически и разпорежда на жалбоподателката да ги оттегли, като анулира оспореното писмо. Съдът също така я осъжда да заплати на г-жа S. 1000 украински гривни (UAH)¹ като обезщетение за неимуществени вреди.
14. На 14 октомври 2005 г. Областният апелативен съд на Киев потвърждава изцяло решението на първоинстанционния съд.
15. На 25 юли 2006 г. Върховният съд отхвърля искането на жалбоподателката за допускане на обжалване по касационен ред като необосновано.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Конституцията на Украйна от 28 юни 1996 г.

16. Релевантните извадки от Конституцията гласят следното:

¹ Приблизително 165 евро (EUR).

Член 32

„... На всеки е гарантирана съдебна защита на правото да опровергае невярна информация за себе си или за членове на неговото семейство, на правото да изисква всякакъв вид информация да бъде опровергана, както и на правото на обезщетение за имуществени и неимуществени вреди, причинени от събирането, съхранението, използването и разпространението на такава невярна информация.”

Член 34

„На всеки се гарантира правото на свобода на мисълта и словото, както и на свободно изразяване на неговите възгледи и убеждения.

Всеки има право свободно да събира, съхранява, използва и разпространява информация от устни, писмени или други средства по негов избор.

Упражняването на тези права може да бъде ограничено от закон в интерес на националната сигурност, териториалната цялост или обществения ред, с цел предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето на населението, репутацията или правата на други лица, предотвратяване публикуването на поверително получена информация или за поддържане авторитета и безпристрастността на правосъдието.”

Член 40

„Всеки има право да подава индивидуални или колективни искиове или лично да подава жалби до органите на държавна власт, органите на местно самоуправление, както и до длъжностни лица ... като тези органи са длъжни да разгледат искивете и да дадат мотивиран отговор в срока, определен по закон.”

В. Граждански кодекс от 1963 г. (отменен на 1 януари 2004 г.)

17. Релевантните извадки от Гражданския кодекс от 1963 г. гласят следното:

Член 7

Защита на чест, достойнство и добро име

„Гражданин или организация има право да поиска от съда даден материал да бъде оттеглен, ако той е неверен или е изопачен, накърнява тяхната чест и достойнство или репутация или уврежда техните интереси, освен ако лицето, което разпространява информацията докаже, че тя е вярна ...

Гражданин или организация относно които е разпространен материал, който не отговаря на истината и уврежда техните интереси, чест, достойнство или репутация, има право да търси обезщетение за имуществени и неимуществени вреди, както и опровержение на тази информация ...“

С. Граждански кодекс от 2003 г. (в сила от 1 януари 2004 г.)

18. Релевантните извадки от Гражданския кодекс от 2003 г. гласят следното:

Член 277**Оттегляне на невярна информация**

„1. Физическо лице, чиито неимуществени права са нарушени в резултат на разпространение на невярна информация за него или за нея и (или) за членовете на неговото или нейното семейство, има право да отговори и [право] на изземване на тази информация ...

...

... 3 Негативна информация, разпространявана за дадено лице, се счита за невярна, ако лицето, което я е разпространило, не докаже противното.

4. Невярната информация се оттегля от лицето, което е разпространило информацията ...

5. Ако невярната информация се съдържа в документ, който е приет (издаден) от юридическо лице, този документ следва да се отмени.

6. Физическо лице, чиито неимуществени права са нарушени в печатни или други средства за масово осведомяване, има право на отговор, а също и [правото] на оттегляне на невярната информация от същото средство за масово осведомяване по начина, предвиден по закон ...

Невярната информация се оттегля независимо от вината на лицето, което я е разпространило.

7. Невярната информация се оттегля по същия начин, по който е разпространена.”

Член 280**Право на физическото лице, чиито неимуществени права са нарушени, да получи обезщетение за вреди**

„1. Ако са настъпили имуществени и/или неимуществени вреди, причинени на физическо лице в резултат на нарушение на неговите лични неимуществени права, щетите се компенсират.

D. Закон за информацията от 2 октомври 1992 г.

19. Релевантните извадки от Закона за информация предвиждат следното:

Член 47**Отговорност за нарушаване на законодателството в областта на информацията**

„...“

Отговорност за нарушаване на законодателството в областта на информацията носят лица, извършили следните нарушения:

...

разпространение на информация, която не отговаря на действителността, [или] клевети честта и достойнството на лице ... “

Член 47-1**Обезщетение при отговорност**

„Никой не може да бъде подведен под отговорност за излагане на ценностни съждения.

Ценностни съждения, с изключение на обида и клевета, са изявления, които не съдържат фактически данни, по-специално критика, оценка на действията, както и изявления, за които не може да се каже, че съдържат фактически данни поради начина, по който са формулирани, по-специално, [с] използването на хипербола, алегория или осмиване. Ценностните съждения не подлежат на оттегляне и тяхната истинност не е необходимо да бъде доказвана ...”

Е. Решение на Конституционния съд от 10 април 2003 г. по дело относно разпространението на информация

20. Релевантните извадки от решението гласят следното:

„... Конституционният съд на Украйна установява, че:

1. Гражданинът [V.A.S] е внесъл в Конституционния съд на Украйна искане за официално тълкуване на разпоредбата на чл. 7, ал. 1 от Гражданския кодекс [от 1963 г.], съдържаща фразата „разпространява такава информация”. ... Според жалбоподателя практическата необходимост от официално тълкуване е обоснована от липсата на уеднаквено прилагане на тази разпоредба от украинските съдилища ...

[Жалбоподателят] изтъква, че Октябърски съд на Полтава е приел, че в неговата жалба до Областната данъчна администрация на Полтава [Poltava Regional Tax Administration] срещу данъчен инспектор за незаконни действия ... е разпространил информация, която не отговаря на действителността и уронва честта, достойнството и доброто име на служител от данъчната инспекция. С решението си съдът задължава [V.A.S] да оттегли информацията, като изпрати искане до съответния отдел на [данъчната] администрация и да обезщети това длъжностно лице за причинените вреди.

Съдебен състав на Областния апелативен съд на Полтава [Poltava Regional Court of Appeal] и съдебен състав на Гражданско отделение на Върховния съд на Украйна [Judicial Chamber in Civil Cases of the Supreme Court of Ukraine] отхвърлят касационната жалба на [V.A.S] срещу решението на окръжния съд.

... Конституционният съд на Украйна смята, че жалбите на граждани до правоохранителни органи, които съдържат определена информация относно неспазване на законите от длъжностни лица, се подават... не с цел уведомяване на обществеността или на гражданите по тези въпроси, а се стремят те да бъдат проверени от компетентните длъжностни лица. Следователно такива жалби не може да се счита, че съставляват разпространение на информация, уронваща честта, достойнството или репутацията на, или причиняващи вреди на, интересите на длъжностно лице от правоохранителен орган по смисъла на чл. 7, ал. 1 от Гражданския кодекс ...

В същото време, [ако] жалби до правоохранителен орган съдържат съзнателно невярна информация, това ще доведе до дисциплинарна, гражданскоправна, административна или наказателна отговорност ...

По-специално, членове 173-1 и 212-1 от Кодекса за административните нарушения на Украйна предвиждат административна отговорност за разпространяване на неверни

слухове, които могат да предизвикат паника сред населението или нарушаване на обществения ред, както и за съобщаване на органите по регистрация на актове за гражданско състояние на съзнателно невярна информация.

Наказателният кодекс на Украйна предвижда наказателна отговорност за съзнателно неверни съобщения относно планиран взрив, пожар или друго действие, което може да доведе до смърт или до други тежки последици (чл. 259), за съзнателно неверни съобщения за престъпления до съд, прокурор, следовател или разследващ орган (чл. 383) и т.н. ...

Разпространяването на невярна информация относно частния (семеен) живот на служител в правоохранителен орган в лично качество или в качеството му на гражданин може да съставлява основание за гражданскоправна отговорност на жалбоподателя по чл. 7 от Гражданския кодекс.

В светлината на изложеното по-горе ... Конституционният съд на Украйна реши, че:

1. Съгласно чл. 7, ал. 1 от Гражданския кодекс ... „разпространява такава информация” следва да се разбира, в контекста на конституционната жалба, в смисъл че изявленията, направени в писма, жалби или оплаквания до правоохранителен орган от лице, което е на мнение, че служители на този орган са нарушили правата му при изпълнение на техните функции, не може да се счита за разпространение на информация, накърняваща честта, достойнството или репутацията, или увреждаща интересите, на тези лица.

[Включването на] съзнателно невярна информация в писма, жалби или оплаквания до правоохранителен орган води до отговорността, предвидена от действащото законодателство на Украйна.

2. Решението на Конституционния съд на Украйна е задължително на територията на Украйна, то е окончателно и не може да се обжалва ...”

Г. Постановление на Пленума на Върховния съд на Украйна от 27 февруари 2009 г. относно съдебната практика по дела, отнасящи се до защитата на честта и достойнството на физическо лице, както и на репутацията на физическо и юридическо лице

21. Релевантните извадки от Постановлението предвиждат следното:

„... 16. Съгласно чл. 40 от Конституцията на Украйна всеки има право да подава индивидуални или колективни иски или лично да подава жалби пред органите на държавната власт ...

Съдилищата следва да вземат под внимание факта, че ако дадено лице е подало жалба до органите, посочени [по-горе], която съдържа определена информация и ако този орган е компетентен да провери тази информация и да даде отговор, [фактът, че] ... информацията не е била потвърдена като вярна ... не може да съставлява основание за допускане на иск [за клевета], тъй като в този случай лицето е упражнило конституционното си право по чл. 40 от Конституцията и [не е] разпространявало невярна информация.

Ако лице подаде жалба до правоохранителните органи, съдилищата следва да вземат предвид заключенията на решението на Конституционния съд на Украйна от 10 април 2003 г. ... (делото относно разпространяване на информация) ...“

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 10 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

22. Жалбоподателката се оплаква, че нейното право да отстоява и изразява мнение е нарушено и че тя е незаконно наказана от съдилищата за критикуване на длъжностно лице. Тя се позова на членове 9 и 10 от Конвенцията.

23. Съдът отбелязва, че жалбата следва да бъде разгледана единствено по член 10 от Конвенцията, който гласи следното:

„1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от държавните граници. Този член не забранява държавите да подлагат на разрешителен режим радио- и телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Упражняването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност и на териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или правата на другите, за предотвратяване разкриването на информация, получена доверително, или за гарантиране авторитета и безпристрастността на правосъдието.”

A. Допустимост

24. Правителството твърди, че жалбоподателката не може да претендира, че е жертва на нарушение на член 10 от Конвенцията, тъй като намесата в нейното право на свобода на изразяване на мнение е въз основа на решенията на националните съдилища. Тъй като жалбоподателката не се оплаква по член 6, § 1 от Конвенцията, че оспорваното съдебно производство е несправедливо и тъй като Съдът има ограничена компетентност по отношение преценката на фактите и прилагането на закона от страна на националните съдилища, Правителството предлага на Съда да обяви жалбата за недопустима *ratione personae* съгласно разпоредбите на Конвенцията.

25. Съдът счита, че възражението на Правителството, е тясно свързано с оплакването по същество на жалбоподателката по член 10 от Конвенцията и следователно трябва да се разгледа и по същество.

26. По-нататък Съдът отбелязва, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35, § 3 (а) от Конвенцията. Той отбелязва още, че тя не е недопустима на други основания. Следователно жалбата трябва да бъде обявена за допустима.

B. По същество

1. Становища на страните

(а) Жалбоподателката

27. Жалбоподателката твърди, че информацията, съдържаща се в писмото, което е изпратила до Държавната данъчна администрация през м. март 2005 г. се е отнасяла до актуални въпроси за корупция и нарушения на закона в Академията по това време, с които широката общественост е била запозната. Тя също така заявява, че националните съдилища неправилно са установили обстоятелствата по делото.

(б) Правителството

28. Правителството твърди, че намесата в правото на жалбоподателката на свобода на изразяване на мнение е законосъобразно поради това, че е на базата на ясни, достъпни и предвидими разпоредби на вътрешното право, а именно членове 277 и 280 от Гражданския кодекс от 2003 г. и членове 15-1, 30 и 62 от Гражданския процесуален кодекс от 2004 г.

29. По-нататък Правителството твърди, че намесата е била насочена към защита на честта, достойнството и бизнес репутацията на частно лице, което е легитимна цел по смисъла на член 10, § 2 от Конвенцията. Според него г-жа S. е много известен адвокат и водещ учен в Украйна и следователно всяка информация за нея е от голям обществен интерес и нейното разпространение е в състояние да породи по-специално обществено мнение относно личните и професионалните ѝ качества.

30. Правителството твърди, че писмото е съдържало фактически твърдения, които жалбоподателката не е успяла да докаже, въпреки че ѝ е била дадена възможност да направи това в националното производство. Правителството също така твърди, че жалбоподателката не се оплаква от сумата, която е осъдена да заплати като обезщетение и че е от компетентността на националните органи да определят други мерки, необходими за подобряване на положението, включително да разпореди на жалбоподателката да оттегли изявленията си, като изтегли оспореното писмото. Следователно, Правителството твърди, че това е била необходима намеса в едно демократично общество и че тя е била пропорционална.

2. Оценка на Съда**(а) Дали е имало намеса в правото на свобода на изразяване**

31. Съдът счита, че решенията на съдилищата, които разпореждат на жалбоподателката да оттегли изявленията си и да плати обезщетение, представляват намеса в правото ѝ на свобода на изразяване.

32. Съдът подчертава, че неговата задача при упражняване на надзорните му функции по член 10 от Конвенцията е да разгледа оспорваната намеса в светлината на делото като цяло и, по-специално, да определи дали причините, изтъкнати от националните органи, за да обосноват тази намеса, са релевантни и достатъчни (вж., наред с много други източници, Решение по дело *Fressoz u Roire c/y Франция* [ГК], № 29183/95, точка 45, ЕСПЧ 1999-I). Това неизбежно води до преразглеждане на решенията, постановени от съдилищата на национално ниво, независимо от това дали някоя жалба е подадена във връзка със спазването от съдилищата на

процесуалните гаранции по член 6 от Конвенцията. Следователно, Съдът отхвърля възражението на Правителството по отношение статута на жертва на жалбоподателя.

33. Сега Съдът ще разгледа дали намесата е била обоснована съгласно член 10, § 2 от Конвенцията.

(b) Дали намесата е предвидена от закона

34. Съдът отбелязва, че първото и най-важно изискване на член 10 от Конвенцията е, че всяка намеса на държавните власти в упражняването на свободата на изразяване трябва да бъде законосъобразна: първото изречение на втората алинея по същество установява, че всяко ограничаване на изразяването трябва да бъде „предвидено от закона”. За да се съобрази с това изискване, намесата не само трябва да има основание в националното законодателство; самият закон трябва да отговаря на определени условия за „качество”. По-специално, дадена норма не може да се разглежда като „закон”, ако не е формулирана достатъчно точно, за да дава възможност на гражданите да регулират поведението си: те трябва да могат – ако е необходимо, с подходящ съвет – да предвидят, до степен, която е разумна при съответните обстоятелства, последиците, до които може да доведе дадено действие (вж. например Решение по дело *Lindon, Otchakovsky-Laurens u July c/y Франция* [ГК], № 21279/02 и 36448/02, точка 41, ЕСПЧ 2007-XI).
35. Степента на точност зависи в значителна степен от съдържанието на въпросния документ, областта, която той е предназначен да обхване, както и броя и статута на онези, до които е адресиран (вж. Решение по дело *Groppera Radio AG u други c/y Швейцария*, 28 март 1990 г., точка 68, серия А, №. 173). Понятието за предвидимост важи не само по отношение на поведение, при което един жалбоподател трябва да е в състояние разумно да предвиди последиците, но също така и по отношение на „процедурите, условията, ограниченията или санкциите”, които могат да бъдат наложени спрямо такова поведение, ако се установи, че то е в нарушение на националното законодателство (вж., *mutatis mutandis*, Решение по дело *Kafkaris c/y Кипър* [ГК], № 21906/04, точка 140, ЕСПЧ 2008 -...).
36. Съдът отбелязва, че намесата в конкретното дело има основание в националното законодателство; по-специално, тя се основава на членове 277 и 280 от Гражданския кодекс. Съдът не се съмнява в обстоятелствата, че законът е бил достатъчно достъпен. Съдът обаче отбелязва, че законът е формулиран, доколкото се отнася до понятието разпространяване на информация, по неясен начин и неговото тълкуване и прилагане зависят от практиката.
37. В този контекст, Съдът отбелязва, че в съответствие с решението на Конституционния съд от 10 април 2003 г., жалбата до правоохранителен орган за нарушаване правата на дадено лице от служители на този орган при упражняване на техните функции не съставлява разпространяване на клеветническа информация (вж. точка 20 по-горе). Въпреки че Конституционният съд е стигнал до този извод в контекста на тълкуването на разпоредбите на Гражданския кодекс от 1963 г. (чл. 7), който е отменен преди оспорваните събития да настъпят, жалбоподателката разумно е

очаквала заключението да се отнася по същия начин и към разпоредбите на „новия” Граждански кодекс от 2003 г., които са приложени по нейното дело (вж. точки 17 и 18 по-горе). Това правно положение е потвърдено от Постановлението на Пленума на Върховния съд от 27 февруари 2009 г. (вж. точка 21 по-горе).

38. Тъй като националните съдилища са в най-добра позиция да тълкуват и прилагат разпоредбите на материалното и процесуалното право (вж., наред с много други източници, Решение по дело *Vidal c/y Белгия*, 22 април 1992 г., точка 32, серия А, № 235-В), въпросът за прилагането на съответните разпоредби на Гражданския кодекс от 2003 г., в светлината на решението на Конституционния съд, е следвало да бъде решен от националните съдилища, които са разглеждали делото на жалбоподателката. В конкретния случай обаче съдилищата изобщо не са разгледали този въпрос, въпреки конкретните твърдения на жалбоподателката в това отношение.
39. В светлината на изложеното по-горе, Съдът счита, че жалбоподателката не би могла да предвиди, до разумната степен при съответните обстоятелства, последиците от подаването на жалбата срещу г-жа S. до йерархичния й ръководител. Макар тези съображения сами по себе си да могат да служат като основание за установяване на нарушение на член 10 от Конвенцията, Съдът отбелязва, че има някои елементи на случая, които изискват да продължи разглеждането на делото, като се разгледа въпроса дали намесата е преследвала една или повече легитимни цели и дали е била „необходима в едно демократично общество” (вж. Решение по дело *Sunday Times c/y Обединеното кралство* (№ 1), 26 април 1979 г., точка 62, серия А, № 30).
- (с) Дали намесата е преследвала легитимна цел и е била „необходима в едно демократично общество”**
40. Съдът отбелязва, че намесата е преследвала легитимна цел, която е защита на репутацията и правата на други лица, по-конкретно на г-жа S. Твърденията в писмото на жалбоподателката включват такива за злоупотреба със служебно положение и неетично поведение от страна на г-жа S. – която по това време е един от основните ръководители на държавната образователна институция и по този начин принадлежи към категорията на държавните служители – и най-вече се отнасят до нейната професионална дейност.
41. В тази връзка, Съдът е отбелязал в няколко дела, че може да има необходимост да се защитят държавни служители от обидни, оскърбителни и клеветнически атаки, насочени към въздействие върху изпълнението на техните задължения и към накърняване на общественото доверие в тях и в позицията, която заемат (вж. Решение по дело *Janowski c/y Полша* [ГК], № 25716/94, точка 33, ЕСПЧ 1999-І). Степента, до която тази защита може да бъде счтена за необходима, зависи от конкретните обстоятелства по делото.
42. В конкретния случай жалбоподателката адресира жалбата си срещу г-жа S. като лична кореспонденция до ръководителя на последната и не я огласява публично. По този начин изискванията за защита, предвидени в член 10 от Конвенцията, трябва да бъдат претеглени не във връзка с интересите на свободата на пресата или на откритата дискусия по въпроси от обществен

интерес, а по-скоро спрямо правото на жалбоподателката да съобщи за нередности в поведението на длъжностно лице на орган, компетентен да разглежда подобни оплаквания (вж. дела *Zakharov c/y Русия*, № 14881/03, точка 23, 5 октомври 2006 г., и *Kazakov c/y Русия*, № 1758/02, точка 28, 18 декември 2008 г.). В този контекст Съдът подчертава, че това е едно от правилата на върховенството на закона, че гражданите трябва да могат да уведомяват компетентните държавни власти за поведение на държавни служители, което им изглежда нередно или незаконно (вж. дела *Zakharov*, цитирано по-горе, точка 26 и *Kazakov*, цитирано по-горе, точка 28).

43. Съдът отбелязва, че жалбоподателката е изпратила писмото си главно с цел проверка на (според нея) неправомерното поведение на определени държавни служители от страна на компетентните органи. По-конкретно, жалбоподателката подава жалбата си до държавния орган, отговорен за надзора на дейността на Академията и на нейния персонал, като го приканва да проучи въпроса. Няма нищо, което да предполага, че жалбоподателката не е действала в рамката, установена от закона за подаване на такива оплаквания.
44. Освен това жалбоподателката не прибегва в писмото си до обиден, остър или невъздържан език и макар то да съдържа някои емоционални изрази, граничещи с преувеличение или провокация, като например твърдението, че г-жа S. „носела различни скъпи дрехи и диаманти всеки ден” (вж. точка 6 по-горе).
45. По-нататък Съдът отбелязва, че писмото не е представлявало заплаха за общественото доверие, с което се ползват служителите на Академията, както и че неговото съдържание не е станало достояние на широката общественост и че не е имало натиск или друга форма на публичност. Като цяло, може с основание да се твърди, че оплакването на жалбоподателката не надхвърля границите на приемливата критика, особено след като тези граници при съответните обстоятелства могат да бъдат по-широки по отношение на държавни служители, отколкото по отношение на частни лица (вж. дела *Lešnik c/y Словакия*, № 35640/97, точка 53, ЕСПЧ 2003-IV, и *Райчинов c/y България*, № 47579/99, точка 48, 20 април 2006 г.).
46. Съдът също така отбелязва, че макар писмото на жалбоподателката да съдържа сериозни фактически твърдения за корупция, присвояване на публични средства, както и други нарушения от служители на Академията, то също така съдържа изявления, които могат да бъдат квалифицирани като ценностни съждения. По-конкретно, такива са твърденията, че заместник-председателят на Академията се е отнасяла несправедливо към студентите и техните родители и че тя била правно некомпетентна (вж., *mutatis mutandis*, Решение по дело *Vides Aizsardzības Klubs c/y Латвия*, № 57829/00, точка 46, 27 май 2004 г.). Независимо от факта, че съгласно член 47-1 от Закона за информацията ценностните съждения не подлежат на доказване (вж. точка 19 по-горе), съдилищата приемат, че жалбоподателката не е успяла да докаже тези твърдения, въпреки факта, че те правят анализ на това дали изявленията са могли да бъдат ценностни съждения.
47. В тази връзка, Съдът подчертава, че изискването да се докаже истинността на едно ценностно съждение е невъзможно да се изпълни и това нарушава

свободата на самото мнение, което е основна част от правото, обезпечено по член 10 от Конвенцията (вж., наред с много източници, Решение по дело *Ukrainian Media Group c/y Украйна*, № 72713/01, точка 41, 29 март 2005 г.).

48. При тези обстоятелства, Съдът намира, че наказанието на жалбоподателката, в контекста на гражданската отговорност, за подаване до държавния орган на жалба относно предполагаеми нарушения от държавен служител е непропорционално на преследваната цел, а именно защитата на репутацията и правата на съответния служител. Следователно, налице е нарушение на член 10 от Конвенцията.

II. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

49. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

50. Жалбоподателката не е подала иск за справедливо обезщетение в съответствие с указанията на Съда. Съответно Съдът счита, че няма искане да ѝ присъди каквато и да е сума.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Реша* да присъедини към разглеждането по същество възражението на Правителството относно статут на жертва на жалбоподателката и го отхвърля;
2. *Обявява* жалбата за допустима;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 10 от Конвенцията.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 31 март 2011 г. в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Claudia Westerdiek

Секретар

Dean Spielmann

Председател